

העולם השלישי: אקלים נוח להשקעות

לא נוכל להשיג אותן מטרות באמצעות הגברת הביקוש בשוק הפנימי שלנו? כפי ברזיל רק המישה אחוז יכולים לצרוך כאוות גפשמ. עוד 15 אחוז מסוגלים לקנות קצת יותר מהמיני-מום בעזרת אשראי הלוואות. 80 אחוז צורכים כדי קיומם הפיסי, ורבים מצויים בתנאי תת-תזונה. הכלכלה איננה מבוססת על העם אלא על צרכי המיעוט הקטן, העשיר. מכאן הדגש העצום על יצוא. יוני בני-אדם. מחצית התינוקות הנולדים באיזור זה מתים לפני הגיעם לגיל חמש. שליש הנפטרים מתים ממחלות מדבקות, ובאיזור מתגלים 30 אלף חולי שחפת חדשים כל שנה. התגובה הממשלתית היתה אופיינית. תקציב מישרד-הבריאות ירד מ-4.5 אחוז לפחות מאחוז אחד תוך עשר שנים, ואילו תקציב הביטחון הפנימי עלה כמעט פי ארבעה!

כך, בין השאר, הפכו 60 מדינות עניות בעולם לעניות יותר. ברוב המדינות האלה עלתה רמת החיים של השיכבה הביורוקרטית, צבאית ועסקית, המשתפת פעולה עם ההון הזר. את הסכום הטוב ביותר מביא דווקא ביזנס ווייק, במאמר המוקדש לאמריקה הלטינית: "הגושא המאחד את כל הממשלות הצבאיות באמריקה-הלטינית הוא הדגש על פיתוח כלכלי-חברתי, ולא רק עיסוק בחוק וסדר. כשהממשלות האלה ניצבות בפני סדר עדיפויות, הן עשויות לראות בשיפורים חברתיים מטרה מישנית, חשובה פחות, הכופה על צמיחתה הכלכלית וליציבות התברית. אלה נכפים בסדר-גודל משתנים של אמצעי דיכוי..."

אליסלבאדור:

מעשי הרצח נמשכים

ניו-יורק טיימס מדווח השבוע על 64 מעשירי-רצח פור-ליטיים תוך 24 שעות. העיתון מספר, ללא שמץ של אירוניה, שאנטוני מוראלס ארליך, חבר החונטה השלטת, טען שהאלימות המשתוללת עתה באל-סלבאדור היא מבישה. בין הנרצחים 13 אנשי מחתרת שמאליים וכן מזכיר המפלגה הנוצרית-דמוקרטית.

מוראלס-ארליך ביטא את המבוכה הרבה של החונטה, נוכח רציחתה של דוברת הוועדה המקומית לזכויות-האדם, מאריה מגדאלנה הנריקס. בנוסח דרום-אמריקאי טיפוסי, המוכר בעיקר מהמשרט בארגנטינה (הנמך לא רק עלידי ההון הבינלאומי אלא גם עלידי ברית-המועצות). נחטפה הנריקס לפני שנרצחה. החוטפים לא היו אלא אנשי מיסטרס במדים!

בוטיה? מוסר? הנריקס הפכה בשנה האחרונה דמות מוכרת באמצעי-התיקשורת העולמיים. לפני שחוס-לה, כותב ניו-יורק טיימס, דיווחה מאריה מגדאלנה הנריקס על רציחתם של 7,000 אזרחים, ועל "היעלמותם" של עוד 3,000. שנעצרו ללא מישפט.

כמו בגואטמלה ובניקרגואה של סומסה, מדווחת העיתונות העולמית על שימוש נרחב בנשק ישראלי לבי-צוע מעשי הרצח והדיכוי באל-סלבאדור. מעשים אלה של ממשלות המערך הליכוד לא רק ממיטים חרפה על ישראל, אלא הורסים את מעמדה באמריקה הלטינית. על בוש ומוסר אין מה לדבר, אחרי שמנחם בגין הורה לתמוך בנאצי פול פוט כנציג העם הקמבודי בעצרת האו"ם.

קאיים. והזמינה אנשי-עסקים ומשקיעים לנצל את ההטבות. פועלי מטעים בפיליפינים מקבלים עתה 15 סנט לשעה, השכר הממוצע במפעלי תעשייה הוא כדולר וחצי ליום. גם הלחץ וגם ההשקעות משתלמים היטב. **לייצא בכל מחיר!** גם בקולומביה פעלו תהליכי הדהיסטאביליזציה לריסון האפוזיציה ולכינון מישטרים הנוחים לארצות-הברית. החברות העל-לאומיות הגדולות לא הסתפקו בניצול כוח העבודה הזול, בשכר מינימום של פחות משני דולר ליום. החברה האמריקאית גודריץ ועוד עשרות חברות אחרות נוהגות להעסיק אלפי אסירים קולומביאניים תמורת פחות מחציית שכר המינימום. בחברות הפירסומת שלהן הן קוראות לנוהג זה תוכנית שיקום, ומתגאות בתרומתן לחברה בקולומביה. יצויין ש-75 אחוז מאסירים אלה לא נשפטו מעולם.

בדרך כלל מדובר באסירים פוליטיים שנעצרו לתקופה בלתי-מוגבלת באשמת חתרנות. השימוש באמצעי-דיכוי זכה להסבר מעודכן דווקא בפירסום רשמי של מועצת הבישופים הקתולים של ברזיל. המודל הברזילי לפיתוח, מסבירים הבישופים, מעניק פריבילגיות למיעוט קטן של אנשי-יצבא ואנשי-עסקים, המשתפים פעולה עם ההון הזר. מכאן נובע הקשר בין פיתוח לביטחון. אם יהיה חופש דיבור תקום תסיסה וזעקה המונית. לכן מעדיפים הגנרי לים שתיקה טוטאלית.

השתיקה הזו נשברה לאחרונה, עקב לחצים ליברליים, גם מצד חוגים מתקדמים בארצות-הברית, וההשפעה הרבה של הכנסיה הקתולית המתקדמת בברזיל. אבל הדפוסים העיקריים של המישטר הפוליטי-כלכלי בארץ ענקית זו נותרו בעינם. המדיניות הכלכלית נשענת על הון זר, בעיקר אמריקאי, השולט ב-50 אחוז מהתעשייה בברזיל וב-59 מתוך 100 החברות הגדולות. הממשלה מפגינה שליטה מוניטארית נוקשה ומקצצת בשיטתיות בתקציבי הרווחה, בארץ הסובלת מתמותת תינוקות, רעב ומגיפות שהודברו כבר בארצות אחרות.

כמו בכל הארצות הניאוקולוניאליסטיות עומדים המישטר בברזיל, וגם המשקיעים האמריקאיים, בפני הדין למה הקלאסית, העבודה הזולה טובה אמנם להורדת הוצאות המיפעלים, אבל מקטינה, את כוח הקניה של הציבור. התשובה של הכלכלות הניאוקולוניאליות נשמע עת די מוכרת לאוזניים ישראליות: יש לייצא בכל מחיר! **צרכי המיעוט הקטן.** מסבירים הבישופים מברזיל: "אנו חייבים לייצא. מיפעלים רבים נוסדו למען היצוא וזוכים לאשראי הקלות במיסוי ויתרונות אחרים. מדוע? כדי להרוויח כסף ולייצב את מאזן-התשלומים. אבל מדוע

שימעון טסלר, עורך חבט שני בסלוויה הישראלית, זכאי למחמאות רבות על הסידרה הבריטית "הצרו האחר" רית להודו סאם", אותה בחר לשדר בתוכניתו. עבור הצופה הישראלי היה בדברים חידוש מנחים, שהופיעו עד כה כמעט בכל עית במדור זה, הפכו בשבועות האחרונים נחלת הכלל.

בתוכנית שהוקרנה בשבוע שעבר על ג'מאיקה, רואיין איש סיא-איי, כשעל פניו הבעה מעורבת של עייפות, מורת-רוח, עליונות ומבוכה, ששום במאי של סרט עלילה לא היה מצליח להפיק, אפילו מכוכבו המחונן ביותר. "אתה מדבר על דהיסטאביליזציה", אמר למראיין, "איוז מלה בלתי נעימה!"

קיבתו העדינה של איש הסיא-איי התקשתה לעכל את המינוח, ששימש את ארגונו בשורה ארוכה של מעשי רצח, חבלה, וערעור מישטרים לא-רצויים בעולם השלישי. מומחים מעריכים שארצות-הברית השקיעה בעשור האחרון עשרות מיליארדי דולר, ב-35 ארצות, כדי לשמור על מישטרים קיימים, מנהגים על-ידי טיפוסים קליים יותר, ולפגוע באופוזיציה השמאלית והדמוקרטית. ב-150 בסיסים צבאיים ברחבי ארצות-הברית הוכשרו 200 אלף חיילים ו-50 אלף שוטרים מאמריקה-הלאטינית כדי להנצית מישטרים קיימים, מנהגים על-ידי טיפוסים כמו אנאסטסיו סומסה ואוגוסטו פינושט, או כדי לחתור נגד דימוקרט הומאניסטי מובהק, כמו הנשיא סאלבדור איינדה שנרצח בספטמבר 1973. במקרים רבים מושקע האמץ האמריקאי לדהיסטאביליזציה (עירעור היציבות) לא כדי להילחם באיום הסובייטי, אלא כדי ליצור לקחי-ליית אנשי-העסקים בארצות-הברית אקלים נוח להשקעות. נוקשות נוסח ברזיל. בדגה 1964 דאגה ארצות-הברית, בעזרת הצבא הברזילי, לסלק את המישטר ה-

פרשן שימעון טסלר
בחצר האחורית

דמוקרטי בברזיל ולהחליפו במישטר-יגנרלים, שאומנו בדרך כלל בבסיסים אמריקאיים. שנים רבות מאחר יותר הגדיר אדוארד ג'סר, יו"ר יוניפייד ג'רסי בנג, את עמדת ההון הפיננסי בנאום לאיגוד הבנקים האמריקאי: "לשם קידום השקעות בקנה-מידה גדול יש הכרח לקבל החלטות נוקשות נוסח ברזיל, הקשיים בהשגת הסכמים עם העובי דים תחת מישטר דמוקרטי מכבידים על המשקיעים."

ג'סר עצמו מודע לעובדה שבעידן התערורות התודעה הלאומית בעולם השלישי קשה להבטיח הקלות במיסוי ותנאים מועדפים להון אמריקאי ללא דיכוי וללא שיחוד שכבה דקה, אך חוקה, מקרב האוכלוסיה המקומית. לכן הדיכוי הטירוור כלפי האוכלוסיה בארצות כמו ארגנטינה, צילה, ברזיל או תורכיה אינם מקריים.

הלחץ של לובי המשקיעים והסיא-איי מביא גם לשינוי הליכים דמוקרטיים שאינם נוחים לאנשי העם-קים. לפני שנים אחדות, למשל, פסק בית-הדין העליון בפיליפינים שזרים אינם רשאים, לפי החוק, להחזיק בבעלות על אדמות בארץ זו. הלחץ המשולב — הצבאי, הכלכלי והמודיעיני — על המישל הפיליפיני הניב תוצאות כמעט מיידיות. הנשיא מרקוס הודיע לנציגי החברות העל-לאומיות כי יבוא לקראתם. "נעביר את כל החוקים שאתם מבקשים — רק תארו לי מה אתם רוצים."

מרקוס הצליח, תוך כמה שבועות, לשנות גם את החוק וגם את החלטת בית-המישפט, וזכה בתגמול מידי. כתבת שער בביטאון אנשי-העסקים, ביזנס ווייק, הוכתרה במלים: "הפיליפינים — ממשלה הרוצה בעסקים אמרי-

**המילחמה
המביכה**

הצהרון "מעריב" לא הגיב, כמונן, ישירות על ההתקפות במדור זה בעניין המידע המוטעה והפר-שנות המנוחכת שלו למילחמת עיראק-איראן. השבוע הבינו העורכים שעמדתם בעניין הופכת אותם נושא לבדיחות, אפילו בקרב ציבור שמרני ומנותק ממידע, כמו הציבור הישראלי. השבוע פירסם הצהרון מאמר ראשי בשם "מילחמה עם הפתעות", שבו נאמר, בין השאר: "מילחמת המפרץ... מביכה עתה את הפרשנים המדיניים, הנאלצים לעשות רוויזיה מהירה בהערכתם כי ברית-המועצות ניצבת לצידה של עיראק."

שליט איראן האיית'אללה ח'ומייני
לא קורא מעריב